

συγχρόνους δυνάστας. Ἄλλ' οὐδείς ἠδυνήθη ν' ἀποδείξῃ, ὅτι ὁ κληρικὸς οὗτος, ἡγούμενος τῆς ἰσχυρωτέρας τότε μερίδος, δὲν εἶχε τὴν μεγίστην ἐπιρροήν, ἐκτὸς δὲ τούτου, κατὰ τὸν βασιλέα Ἰωάννην τὸν σοφόν, παλαιότερόν τι Χρονικὸν τῆς Πίσης λέγει ῥητῶς, ὅτι μόνος ἔνοχος τοῦ τοιούτου θανάτου τοῦ κόμητος ἦτον ὁ ἀρχιεπίσκοπος καὶ οἱ ἄλλοι ἀρχηγοὶ τῶν Γιβελλίνων, ὁ δὲ Οὐβέρτος Φολιέττας, μεταγενέστερος μὲν, ἀλλ' ἐμβριθὲς ἱστοριογράφος ἐκ Γενούης, ἀναφέρει, ὅτι ὁ Ῥογήρος ἐξέλεξε τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ θανά-

του διὰ τὸν Οὐγολίνον καὶ τοὺς υἱούς του, ὅπως συμμορφωθῇ κατὰ λέξιν πρὸς τὸ θεῖον παράγγελμα, καθ' ὃ κληρικὸς δὲν πρέπει νὰ χύνη αἷμα.

Ὁ τόπος τοῦ ἀνοσιουργήματος, ὁ πύργος ἐκεῖνος τοῦ Γουαλάνδη, ὠνομάσθη ἔκτοτε „Πύργος τῆς πείνης“, σῶζεται δὲ μέχρι τῆς σήμερον τὸ κατώτερον αὐτοῦ μέρος, ἐφ' οὗ ἀργότερον ἐπωκοδομήθη τὸ παλάτιον μετὰ τοῦ ὠρολογίου, τὸ κείμενον ἐγγὺς τοῦ μεγάρου τῶν ἵππων τοῦ ἀγίου Στεφάνου.

ΦΙΛΙΣΤΩΡ.

ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΓΕΛΩΤΟΣ.

Ἡ κίνησις τῶν μυῶνων τοῦ προσώπου, τὴν ὁποίαν συνήθως χαρακτηρίζομεν διὰ τοῦ ὀνόματος „γέλως“, εἶνε ἰδιότης ἀποκλειστικῶς ἀνήκουσα εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐκδηλουμένη ὄχι μόνον ὅταν ἡμεῖς αὐτοὶ ἐξ ἐξωτερικῶν χαροποιῶν ἐντυπώσεων, ἀλλὰ καὶ ὅταν ἐνθυμώμεθα περιστατικόν τι εὐχάριστον τοῦ βίου μας ἢ καταλαμβάνομεθα ὑπὸ αὐτομάτων ἰδεῶν, προκαλοῦσιν τὴν ἱλαρότητα τῆς ψυχῆς. Παρόμοιόν τι εἰς τὰ ζῷα παρατηροῦμεν μόνον εἰς τοὺς κύνας καὶ τοὺς πιθήκους, οἵτινες ἐν εὐφροσύνῃ καταστάσει διατελοῦντες συστέλλουσι πρὸς τὰ ὀπίσω σπασμωδικῶς τοὺς μυῶνας τοῦ στόματος, ἀλλ' ἢ ἐκδήλωσις ὅμως αὕτη τῶν ἐσωτερικῶν τῶν αἰσθημάτων εἶνε τόσον ἀφανής, ὥστε τὴν παραβλέπομεν καὶ προσέχομεν μόνον εἰς τὰς ἄλλας, καὶ φανερωτέρας, κινήσεις τοῦ σώματός των, δι' ὧν ὁ ἄνθρωπος ἰδῆς πῆχος καὶ ὁ φιλόανθρωπος κύων συνειθίζει νὰ ἐκφράζῃ τὴν χαρὰν του.

Ὁ γέλως κατ' ἀρχὴν εἶνε κίνησις ἀνεξάρτητος τῆς θελήσεώς μας, ὑπόκειται δὲ εἰς αὐτὴν καὶ ἀκολουθεῖ μετὰ τόσον περισσοτέρας εὐπειθείας τὰς προσταγὰς τῆς, ὅση περισσότερον καὶ ὁ ἄνθρωπος προσαρμόζεται πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ λεγομένου πολιτισμοῦ, ὅστις τὸν διδάσκει πῶς δύναται κατὰ τὰς περιστάσεις νὰ τροποποιῇ τὴν ἐκρηξίν τῆς χαρᾶς του, ἢ νὰ τὴν περιορίσῃ καὶ νὰ τῇ διδῇ μίαν εὐγενεστέραν μορφήν, ἢ νὰ τὴν νοθεύῃ καί, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Γαλλεϋράνδου, νὰ τὴν μεταχειρίζεται ὡς τὴν γλῶσσάν του, νὰ κρύπτῃ δηλαδὴ δι' αὐτῆς τὰ ἀληθινὰ φρονήματα καὶ αἰσθημάτων του καὶ νὰ παραμορφῇ αὐτὰ κατὰ τὸ δοκοῦν.

Καὶ ὑπ' ἀμφοτέρας ταύτας τὰς ἐπόψεις — ἥτοι καὶ ὡς ἀκουσία ἐκρηξίς καὶ ὡς προμελετημένη παραμόρφωσις τῶν ἰδίων ἰδεῶν καὶ αἰσθημάτων — ὁ γέλως ἔχει πολλὴν σπουδαιότητα καὶ σημασίαν διὰ τὴν καθόλου φυσιογνωμικήν, τῆς ὁποίας κύριος σκοπὸς εἶνε ἐκ τοῦ προσώπου τοῦ ἀνθρώπου νὰ διαγνῶ ἢ τὸν χαρακτήρα του ἐν γένει, ἢ τὸ εἶδος τῶν κατὰ δεδομένην τινὰ στιγμὴν σκέψεών του. Διὰ τοῦτο νομίζομεν, ὅτι οἱ ἡμέτεροι ἀναγνώσταί οὐχὶ μετ' ἀδιαφορίας θ' ἀναγνώσῃ παρατηρήσεις τινὰς περὶ τῶν διαφορῶν εἰδῶν καὶ σημασιῶν τοῦ γέλωτος, τὰς ὁποίας ἐδημοσίευσεν ἐν ἰδιαιτέρῳ βιβλίῳ εἰς ἕξοχος διδάσκαλος τῆς μιμητικῆς τέχνης, ὁ ἐν Παρίσιος ἠθοποιὸς Κοκελίνος, καὶ ἐξ ὧν συνάγεται, ὅτι ἕκαστος ὑποκριτὴς ἀπαραιτήτως ὀφείλει νὰ γινώσκῃ κατὰ βάθος, καὶ ψυχολογικῶς ν' ἀναλύῃ πάσας τὰς ἀποχρώσεις τῆς ἐκφράσεως τοῦ προσώπου.

Ὁ ῥηθὲς ὑποκριτὴς τοῦ Γαλλικοῦ θεάτρου διαιρεῖ τὸν γέλωτα εἰς διαφόρους κατηγορίας μὴ λαμβάνων ὑπ' ὄψιν τὸν φυσικὸν μόνον καὶ ἀκούσιον γέλωτα, ὅστις διὰ τὸν πα-

ρατηρητὴν δὲν ἔχει ἀνάγκην μελέτης, ἀν καὶ ὁ ἠθοποιὸς τοῦτον πρὸ πάντων δυσκολεύεται ν' ἀπομιμηθῇ, ἀκριβῶς ἕνεκα τῆς ἀφελοῦς φυσικότητός του. Ἐκ τῶν κατηγοριῶν τούτων ἀναφέρομεν μόνον ὀλίγας καὶ ἐν πρώτοις τὸ εἶδος ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἰς τὴν γλῶσσάν μας θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν „δουλικὸν γέλωτα“ (rire complaisant).

Ὁ „δουλικὸς γέλως“ προέρχεται ἐκ τῆς συναισθήσεως τῆς ὑποταγῆς καὶ ὑποτελείας, εἶνε δηλαδὴ τρόπον τινὸς ἢ πληρωμὴ χρέους εὐγνωμοσύνης ἢ καὶ ἢ προεξόφλησις μελλούσης χάριτος, τὴν ὁποίαν ὁ μὲν ἀναμένει καὶ προσδοκᾷ ἀπὸ τοῦ ἄλλου, εἶνε ἢ ταπεινὴ δουλοφροσύνη ἐνὸς ὑποκειμένου πρὸς ἐν ἕτερον ὑποκείμενον. Τὸν γέλωτα τοῦτον εὐρίσκομεν, ὡς διῃσχυρίζεται ὁ Κοκελίνος ὅτι παρατήρησε πολλάκις, εἰς ἀνθρώπους ἔχοντας πεπλατυσμένα τὰ πέλματα τῶν ποδῶν των. Ὁ δουλικὸς γελῶν ἔχει τὴν συνήθειαν νὰ γελᾷ εἰς πᾶν ὅ,τι δὴποτε τῷ εἴπῃ τις, δὲν ἐννοεῖ δὲ νὰ κάμῃ διαφορὰν καμμίαν, ἀφ' οὗ τὸ κυριεῖον αὐτὸν αἰσθημα εἶνε ἢ δουλοφροσύνη. Γελᾷ δὲ ἄνευ ἠδονῆς, καὶ ὅταν τῷ διηγηθῇ τις ἱστορίαν τινὰ ἢ περιστατικόν, σκοπὸν μὲν ἔχουσαν νὰ κινήσῃ τὸ ἀκροατήριον εἰς ἀκράτητον γέλωτα, κατ' οὐσίαν δὲ οὖσαν ἀνιαρωτάτην, ὁ γέλως του θὰ φθάσῃ εἰς τὸ ἀκρότατον σημεῖον, ἀλλὰ τοῦτο ἀκριβῶς καθιστᾷ τὸν γελῶτά του καὶ τόσον δόλιον, διότι ὁ γελῶν μόνον ἐκ δουλοπρεπείας πολλάκις ἀφίνει τὸν διηγούμενον νὰ ἔχῃ τὴν ἰδέαν, ὅτι ἡ ἱστορία του εἶνε κωμικωτάτη καὶ ἐν τῇ ἰδέᾳ ταύτῃ τὸν ἐξαπατᾷ νὰ τὴν διηγηθῇ καὶ εἰς ἄλλους ἀνθρώπους, οἵτινες τὸν ἀκροῶνται, πρὸς θλίψιν του, μετὰ τῆς παγερᾶς σιγῆς τῆς ἀδιαφορίας καὶ ἀπαθείας.

Ὑπάρχει ὅμως καὶ παραφυσία τις τοῦ εἶδους τούτου τοῦ γέλωτος, ἣτις δὲν ἔχει τὴν πηγὴν τῆς εἰς τὴν δουλοπρεπῆ ψυχὴν τοῦ γελῶντος, ἀλλὰ προέρχεται τεχνητῶς διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ εἰς ὠρισμένον σκοπὸς. Τὸν γέλωτα τοῦτον εὐκόλως δυνάμεθα ν' ἀναγνωρίσωμεν, διότι πολλάκις διακρίπτεται ἐν μέσῳ τῆς ἐκρήξεως καὶ ἀντικαθίσταται δι' ἐνὸς ἀκουσίου χασμήματος. Τοιοῦτοτρόπως γελῶσιν, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι, παρ' ὧν ἐδανείσθημεν χρήματα — γελῶσι δὲ τόσῳ ἐμφατικώτερον, ὅση μεγαλείτερον εἶνε καὶ τὸ ποσὸν τῶν δανεισθέντων χρημάτων καὶ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ φαίνονται τρόπον τινὰ γελῶντες φυσικῶς, διότι σκέπτονται, ὅτι τὰ δοθέντα χρήματα οὐδέποτε θὰ λάβωσιν ὀπίσω, καὶ τοῦτο ἀκριβῶς προκαλεῖ τὴν μεγάλην τῶν ἱλαρότητα. Ὁ ἐκ φυσικῆς δουλοπρεπείας γελῶν, καθ' ἣν στιγμὴν ἐκρηγνύται εἰς γέλωτα, οὐδεμίαν ἔχει ὠρισμένην ὀπισθοβουλίαν, — σὰς προσφέρει μὲ ἄλλους λόγους τὸν γελῶτά του ἀπαράλλακτα ὅπως καὶ ὁ ὑπὲρτης προσφέρει εἰς τοὺς προσκεκλημένους ἐν κυάθιον τεύου ἢ ἐν ποτήριον οἴνου. Ὁ

Ο ΟΥΓΟΛΙΝΟΣ ΕΝ Τῷ ΠΥΡΓῳ ΤΗΣ ΠΕΙΝΗΣ.

Κατὰ τὴν εἰκόνα τοῦ κατ' ἑ. H. Jenny.

δουλοπρεπής γέλως εἶνε μεγαλόφωνος καὶ θορυβώδης, ἀλλὰ ψυχρὸς καὶ „λευκός“, οὕτως εἰπεῖν, τὸ χρῶμα, ὡς συνεινίζουσιν οἱ ὑποκριταὶ νὰ λέγωσι περὶ σκηνικῶν ὑποθέσεων, αἵτινες δὲν συγκινοῦσι τὸ δημόσιον, οὐδὲ παρασύρουν αὐτὸ εἰς ἐνθουσιασμόν.

Εἰς ἐτέραν κατηγορίαν ἀνάγεται ὁ λεγόμενος „μοχθηρὸς γέλως“, ὁ ὁποῖος ἀπαντᾷ μᾶλλον εἰς τὰ μυθιστορήματα καὶ εἰς τὰ δράματα, παρὰ εἰς τὸν πραγματικὸν βίον, διότι ὁ διαπράττων μίαν κακὴν πράξιν ἄνθρωπος σπανίως γελᾷ, ἀλλ' ὁ ἡθοποιός, ὁ προτιθέμενος νὰ ἐκτελέσῃ ἐν ἀπαίσιον ἔργον, ὁφείλει νὰ ᾔηκε καλῶς ἐξωπλισμένος καὶ διὰ τοῦ γέλωτος τούτου, πρέπει δηλαδὴ ἐν εὐθέτῳ ὥρᾳ νὰ ἐκπέμψῃ ἐπανειλημμένως τρία ἢ τέσσαρα „χά . . . χά . . . χά!“ νὰ ἐπιδείξῃ τρίζοντας τοὺς ὀδόντας του καὶ νὰ περιστρέψῃ τοὺς βολβούς τῶν ὀφθαλμῶν. Εἰς προδότης ἀρπάζει τὰ τέκνα φιλοστόργου μητρός, ἢ ληστής τις ἀπάγει, τὴν παραμονὴν τοῦ γάμου τῆς, μίαν παρθένον εἰς τὰ ὄρη, ἢ μνησίκκος ὑπηρέτης διψῶν ἐκδίκησιν θέτει πῦρ εἰς τὸν οἶκον τοῦ κυρίου του — τὰ πράγματα ταῦτα, γινόμενα ἐπὶ σκηνῆς, πρέπει πάντοτε νὰ συνοδεύονται ὑπὸ τοῦ „χά . . . χά . . . χά!“ καὶ τῆς ἀγριωπῆς ἐκφράσεως τοῦ προσώπου.

Ὅπως διάφορον τούτου εἶνε τὸ „καταχθόνιον μειδίαμα“, τοῦ ὁποῦ τέλειον πρότυπον μᾶς παρέχει ὁ Μεφιστοφελῆς, ἐν τῷ Φάουστ τοῦ Γκαίτε, καὶ ὁ δὸν Ζουάν. Ἐν τῷ μειδίαματι τούτῳ ἐκδηλοῦται ἡ φύσις τοῦ πεπτωκότος ἀγγέλου, δι' αὐτοῦ δ' ἐκφράζεται οὐχὶ ἡ ὠμὴ χαρὰ ἐπὶ τῇ κακῇ πράξει, ἀλλ' ὁ θρίαμβος τοῦ ἀρνητικοῦ πνεύματος, νομίζοντος ὅτι εἶνε νικητὴς ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὁ μὲν Κοκελῖνος διατείνεται, ὅτι καὶ τὸ μειδίαμα τοῦτο μόνον ἐπὶ σκηνῆς εὐρίσκεται, ἀλλ' ἡμεῖς νομίζομεν, ὅτι καὶ εἰς τὸν καθ' ἡμέραν βίον ἀπαντᾷ, οὐχὶ βεβαίως εἰς συνήθεις καὶ κοινὰς ἀνθρώπους, ἀλλ' εἰς πεπτωκυίας ψυχάς, αἵτινες τὴν μελαγχολίαν καὶ τὴν λύπην ἐπὶ τῇ πτώσει των πειρῶνται νὰ καταπνίξωσι διὰ τοῦ πείσματος ἐναντίον τῶν ἐξ οὐρανοῦ βουλήσεων.

Τὸν „ὑπουργὸν γέλωτα“ ἀποδίδει ὁ Κοκελῖνος κυρίως εἰς τὰς γυναῖκας καὶ λέγει, ὅτι τὸ εἶδος τοῦτο δυνάμεθα ν' ἀποκαλέσωμεν καὶ „γέλωτα ὀπισθεν τοῦ ῥιπιδίου“. Παραδείγματος χάριν. Εὐφυλόγος τις κύριος διηγεῖται ἐν τινι συναναστροφῇ κυρίων καὶ κυριῶν μίαν λίαν δηκτικὴν καὶ τολμηρὰν ἱστορίαν, ἔχει δὲ τὴν ἱκανότητα νὰ ἐκλέγῃ τόσον ἐπιτηδεῖως τὰς λέξεις, ὥστε αὐταὶ μὲν καθ' ἑαυτὰς μὴδὲν νὰ ἔχωσι τὸ ἐπιλήψιμον, ἀλλ' ὑπὸ τὸν περιβάλλοντα αὐτὰς πέπλον εἰς πάντας νὰ ὑποδεικνύωσι τὰ τρωτὰ σημεῖα.

Αἱ κυρίαι ἀκροῶνται μετὰ προσοχῆς τὴν διήγησιν καὶ μετὰ τῆς ἰδιαζούσης εἰς τὸ γυναικεῖον φῶλον δεξιότητος γελῶσι κατ' ἰδίαν, θωρακούμεναι χάριν προφυλάξεως ὀπισθεν τοῦ ῥιπιδίου των. Ἄν ἡ συγκαταουμένη ἱλαρότης ἀπειλῇ νὰ ἐκραγῇ εἰς ἀκάθεκτον γέλωτα, τὸ ῥιπιδιον ἀνυψοῦται μέχρι κόμης, ὑποτρέμουσα δὲ τις μόνον κίνησις τῆς χειρὸς προδίδει τὰ συμβαίνοντα ὀπισθεν τοῦ φιλαρέσκου χαρακώματος. Παρελθόντος τοῦ κινδύνου, τὸ ῥιπιδιον καταβιβάζεται αὐθις μέχρι τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἤδη, ἀντὶ γελῶντος, βλέπομεν πρόσωπον μετ' ἀφελοῦς χάριτος μειδιῶν.

Τὸν ὑπουργὸν τούτου γέλωτα δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν καὶ ἐν ταῖς σιδηροδρομικαῖς ἀμάξαις. Προβεβηκυῖα τις τὴν ἡλικίαν κυρία καὶ μία νεαρώτερα συνοδὸς εὐρίσκονται ἐν τῇ αὐτῇ ἀμάξῃ μετὰ δύο κυρίων. Ἀμφότεραι αἱ θυγατέρες τῆς Εὐδᾶς φαίνονται κοιμώμεναι, καὶ ἡ μὲν πρεσβυτέρα ἀληθῶς κοιμᾶται, ἀλλὰ περὶ τῆς νεωτέρας ἐπιτραπητῶ

ἡμῖν ν' ἀμφιβάλλωμεν, ὅτι ὁ Μορφεὺς πραγματικῶς τὴν κατέλαβε, διότι ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὰ βλέφαρά τῆς φαίνονται ὥσει ἐλαφρῶς κινούμενα, διὰ μέσου δὲ τῶν βλεφαρίδων ἐκπέμπεται φωτεινὴ τις ἀκτὶς πρὸς τοὺς ἀπέναντι καθήμενους συνοδοιπόρους. Καὶ οὗτοι μὲν οὐδὲν πονηρὸν ὑποπτεύονται, δὲν προσέχουσιν εἰς τὰς κοιμώμενας γυναῖκας καὶ ἡ συνομιλία των προσλαμβάνει ὅλον ἐν τὴν χροιάν τῆς δηκτικῆς γλώσσης τοῦ Λουκιανοῦ ἢ τοῦ Ῥαβελᾶί, ἐφ' ὅσον νομίζουσιν ἑαυτοὺς καθ' ὅλοκληρίαν ἀπομεμονωμένους. Ἐὰν τὴν στιγμὴν ταύτην εὐρίσκετο εἰς παρατηρητὴς ἐν τῇ αὐτῇ ἀμάξῃ, ἤθελεν οὗτος παρατηρήσει ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς κοιμώμενης νεαρᾶς κυρίας ὅλα τὰ στάδια τοῦ ὑπόουλου γέλωτος. Ἡ πονηρὰ τὰ πάντα ἀκούει καὶ θὰ ἐπιθυμῇ βεβαίως ν' ἀνοίξῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ νὰ γελάσῃ ἐκ καρδίας διὰ τὴν ἀστείαν διήγησιν, ἀλλὰ τοῦτο εἶνε ἀδύνατον, δὲν πρέπει οὔτε κἂν νὰ κινήθῃ καὶ ἀντὶ πάσης θυσίας δὲν θέλει νὰ κινήσῃ τὴν ὑπόνοιαν, ὅτι ἀκούει.

Καὶ πρῶτον ἀρχίζουσιν αἱ γωνίαι τοῦ στόματος ἐλαφρῶς νὰ συσπῶνται, οἱ ὀφθαλμοὶ μόλις καὶ μετὰ βίας μένουσι κεκλεισμένοι, ὅλαι δὲ αἱ λοιπαὶ κινήσεις τῶν χαρακτηριστῶν τοῦ προσώπου προδίδουσι τὴν ἐσωτερικὴν τῶν αἰσθημάτων τῆς νεαρᾶς γυναικὸς ἀγωνίαν. Ἐὰν ὁ πειρασμὸς αὐξήθῃ ἔτι μᾶλλον, ἡ κυρία ἀναγκάζεται νὰ προσποιηθῇ μετ' ἀπαραμίλλου ἐπιτηδειότητος, ὅτι κινεῖται καθ' ὕπνου ἀκουσίως, καὶ μεταβάλλει θέσιν ἐξαπλουμένη εἰς τὴν γωνίαν καὶ πιέζουσα τὴν κεφαλὴν τῆς ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου. Καὶ πραγματικῶς ἡ οὕτω καθεδύουσα ὥραία διασκεδάσει ἐξαίρετα καὶ συλλαμβάνει τὴν ἀπόφασιν νὰ διηγηθῇ εἰς τὰς φίλας τῆς τὴν κωμικὴν ἱστορίαν τῶν συνταξιδιωτῶν τῆς, ἂν δὲν τὴν λησμονήσῃ. ἕως οὗ φθάσῃ εἰς τὰ ἴδια. „Ἀλλὰ θὰ τὴν ἐνθυμῇται, ἐπιλέγει ὁ Κοκελῖνος, καὶ θὰ τὴν διηγηθῇ καί, ἐν μέσῳ κυριῶν εὐρισκομένη, θὰ ἐκραγῇ εἰς γέλωτα θορυβώδη καὶ ἀκράτητον.“

Ἐπάρχουσι προσέτι καὶ γυναικῆς τινες, τῶν ὁποίων ἡ τέχνη τοῦ ὑπόουλος γελᾶν εἶνε τελεία καὶ θαυμαστή. Αὐταὶ ἀκούουσι τὸν διηγούμενον σκανδαλώδη τινὰ ἱστορίαν μετὰ τῆς μεγίστης ἀπαθείας καὶ ἀδιαφορίας καὶ δὲν φαίνονται ὅτι ἐννοοῦσι πλέον τι, παρ' ὅσον σημαίνουν καθ' ἑαυτὰς αἱ ἄκακοι λέξεις. Ὁ κανθὸς τοῦ ὀφθαλμοῦ κινεῖται μόνον ὀλίγον καὶ τὴν ἐσωτερικὴν ἡδονὴν δύναται νὰ διᾷδῃ διὰ τῆς κινήσεως ταύτης μόνον ὁ προσεκτικὸς παρατηρητής. Τοιαύτας κυρίας, ἐχούσας τὴν δύναμιν νὰ συγκεντρῶναι τὸν γέλωτα εἰς ἑαυτὰς, εὐρίσκει τις πρὸ πάντων εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις τῆς κοινωνίας, ὅπου κυρίως ἐπικρατεῖ ὁ πόθος πρὸς πᾶν σκανδαλώδες καὶ ἐρεθιστικὸν τῶν αἰσθημάτων.

Ὅλας τὰς ἀποχρώσεις τοῦ ὑπόουλου γέλωτος δύναται τις νὰ μελετήσῃ, λαμβάνων τὸν κόπον διαρκοῦντος ἐπισήμου τινὸς γεύματος ἢ δείπνου νὰ στρέψῃ τὴν προσοχὴν του πρὸς τοὺς προσφέροντας τὰ διάφορα φαγητὰ ὑπηρετάς. Τὰ καθήκοντα πάντων τοὺς ἀναγκάζουσι ν' ἀκούωσιν ὅλας τὰς συνδιαλέξεις καὶ νὰ συμμετέχωσιν αὐτῶν, παθητικῶς βεβαίως· πᾶσα ἀστείότης ἐπενεργεῖ ἐπ' αὐτοὺς ἐντονώτερον καὶ δραστηώτερον παρὰ ἐπὶ τοὺς ἄλλους δαιτυμόνας καὶ ὅμως ὁφείλουσι νὰ ἔχωσιν εἰς τὰ πρόσωπά των ἐξωγραφημένην σοβαρὰν καὶ μεγαλοπρεπῆ ἀπάθειαν. Ἐν τῇ καταναγκαστικῇ ταύτῃ θέσει ὁ γέλως ἐκρήγνυται διαφοροτρόπως, καὶ οὐχὶ σπανίως σταγὼν λιπαροῦ ζωμοῦ ἢ ἐμβράμματος, καταπεσοῦσα ἐκ τῆς σειομένης λοπάδος ἐπὶ λευκοτάτης μεταξωτῆς ἐσθῆτος, προσέρχεται κυρίως ἐκ τῶν σπασμωδικῶν κινήσεων τοῦ ὑπόουλου γέλωτος τοῦ ὑπηρετοῦ. Διὰ τοῦτο προτιμώτερον

εἶνε, εἰς τὰ γεύματα, πρὶν ἢ διηγηθῇ τις κωμικόν τι ἀνέκδοτον, νὰ περιμένῃ, ἕως οὗ δοθῇ ζωμὸς καὶ ἔμβριμα εἰς ὅλους τοὺς παρακαθημένους, διότι ὑπάρχει πάντοτε κίνδυνος, μία ἀπλή ἀστείότης, εἰς ποῦντος, ὡς λέγουν, νὰ καταστρέφῃ βαρύτερον γυναικεῖον ἱμάτιον.

Ἐτερον εἶδος εἶνε ὁ λεγόμενος „θεατρικὸς γέλως“. Αὐτὸν τὸν βλέπομεν πρὸ πάντων εἰς τοὺς ἐπαρχιώτας τοὺς ἀφικνουμένους εἰς τὴν πρωτεύουσιν διὰ νὰ ἐπισκεφθῶσι τὰ μεγάλα θέατρα καὶ ν' ἀκούσωσι τὰ νεώτερα δρώματα καὶ τὰς ἀστειοτέρας κωμωδίας. Ὁ γέλως οὗτος εἶνε ἡχηρὸς καὶ ἀφελής, ἀνήκει δὲ εἰς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι ἔρχονται μὲ τὴν σταθερὰν καὶ ἀμετάκλητον ἀπόφασιν νὰ διασκεδάσωσιν, εὐρίσκουσι δὲ καὶ εὐκόλως ἀφορμὰς πρὸς διασκεδάσιν, διότι δὲν τοὺς κατέλαβεν ἀκόμη ἡ ἀποχαύωσις τῆς πρωτεύουσας. Ὁ ἐπαρχιώτης γελᾷ εἰς τὰ θέατρα ἀνευ ὀπισθοβουλίας καὶ τόσῳ θορυβώδεστερον, ὅσῳ μᾶλλον ἔχει τὴν συναίσθησιν, ὅτι ἐπλήρωσε προηγουμένως τὸν γέλωτά του καὶ θέλει ἐπὶ τέλους ἀντὶ τῶν χρημάτων του νὰ ἔχῃ ὅ,τι εἶνε δυνατόν. Οἱ εὐτυχέστεροι τῶν ἀνθρώπων θὰ ἦσαν οἱ ὑποκριταί, ἂν τὸ κοινὸν ἀπετελεῖτο πάντοτε ἐξ ἐπαρχιωτῶν, διότι θὰ εἶχον τὴν πεποίθησιν, ὅτι θὰ ἐχειροκροτοῦντο ἀκαταπαύστως. Ὁ γέλως τῶν ἐπαρχιωτῶν ἔχει καὶ κολλητικὴν δύναμιν, μεταδίδεται καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἐστιατόρια, καταλαμβάνει δὲ καὶ αὐτοὺς τοὺς θυρωροὺς καὶ τοὺς φύλακας τῆς τάξεως, τοὺς ἔξω τοῦ θεάτρου περιπολοῦντας. Οἱ ἐπαρχιωταὶ βλέπουσιν ἀλλήλους καὶ γελῶσιν ἀμοιβαδέν, ὥσπερ καὶ οἱ περιηγηταὶ οἱ συναντώμενοι ἀπροσδοκῆτως εἰς τινὰ ἐξαιρετῶς περικαλλῇ τοποθεσίαν, ἀνταλλάσσουσι δὲ καὶ παρατηρήσεις τινὰς ἐνίοτε, διότι ὡς ἐξ ἐνστικτοῦ γνωρίζονται μεταξύ των καὶ χαίρουσιν ὅτι συνεννοοῦνται καὶ συνδιασκεδάζουσι.

Παράρτημα τοῦ θεατρικοῦ γέλωτος εἶνε τὰ θεατρικὰ δάκρυα — ἰδίωμα καὶ τοῦτο τῶν ἐπαρχιωτῶν ἀναφαινόμενον, ὅσάκις, μὴ διδομένης κωμωδίας, ἀκούωσι δράμα, ἐπειδὴ δὲν θέλουσι νὰ χάσωσι τὰς ἐσπέρας, καθ' ὅς διατρίβουσιν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ. Κλαίουσιν λοιπὸν μὲ τόσον ἀφελῇ εἰλικρινείαν, μὲ ὅσον πατριαρχικὴν γενναιοῦτητα ἔδωκαν τὸ χρήματά των, τὰ ὅποια προθυμώτερον θὰ ἔδιδον διὰ νὰ γελᾶσιν.

Τὴν συνέχειαν τῆς γελαστικῆς ἢ κλαυστικῆς ταύτης διαθέσεως τῶν ἐπαρχιωτῶν δύναται τις νὰ παρακολουθήσῃ κατόπιν εἰς τὰ λεωφορεῖα καὶ τοὺς τροχιοδρόμους, βλέπων τὰ πρόσωπα τῶν ἀνθρώπων τούτων ἐπανακαμπτόντων ἐκ τοῦ θεάτρου εἰς τὰ ἴδια, διότι ἡ ἐντύπωσις ἐκ τῆς παρα-

στάσεως παραμένει εἰς αὐτοὺς ζωηρὰ ἐπὶ μακρόν. Πᾶσα παράστασις, εἴτε εἶνε κωμωδία, εἴτε τραγωδία, ἀφίνει εἰς αὐτοὺς ἐντυπώσεις πραγματικοῦ γεγονότος καὶ κυριεύει ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας τὰ αἰσθήματα καὶ τὸν νοῦν των, εἰς τρόπον ὥστε, ἂν οὗ μετὰ πάροδον πολλῶν ἐβδομαδῶν ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰς ἐστίαις των, διηγοῦνται λεπτομερῶς καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὁκατανοήτως τὴν ὑπόθεσιν τῶν θεαθέντων, ἀρχίζουσιν αὖθις ἐκ καρδίας νὰ γελῶσιν ἢ, χωρὶς νὰ αἰσθανθῶσι τὴν παραμικρὰν ἐντροπὴν, ἀφίνουσι νὰ καταπέσωσιν ὀλίγα δάκρυα ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν των.

Ὁ θεατρικὸς γέλως εἶνε ἡ εἰλικρινεστάτη καὶ ἀθωοτάτη ἐκδήλωσις τῆς εὐθυμίας, διότι προέρχεται ἐξ ἐντυπώσεων ἐνὸς κόσμου τῆς φαντασίας, εἰς τὸν ὅποιον οὐδεμία συμβαίνει διάψευσις τῶν ἐλπίδων καὶ προσδοκιῶν μᾶς.

Ἀκόμη μίαν ἰδιαιτέραν κατηγορίαν τοῦ γέλωτος ἐκ τοῦ βιβλίου τοῦ Κοκελίνου θ' ἀναφέρωμεν καὶ περαίνομεν τὰς σημειώσεις ταύτας, τὸν „ὑπουργικὸν γέλωτα“, μὲ ἄλλους λόγους τὸν γέλωτα τῶν ἐν τοῖς δημοσίοις γραφεῖσι ἀσχολουμένων.

Οἱ ἐν τινι τοιοῦτῳ γραφείῳ ὑπάλληλοι εἶνε ὡς τὰ παιδία ἐν τῇ σχολῇ — ἔχουν ἓνα ἑκτακτον φόβον καὶ μίαν ἀπερίγραπτον ἀπέχθειαν πρὸς τὴν ἐργασίαν των, προθύμως δὲ συλλαμβάνουσι πᾶσαν εὐκαιρίαν νὰ διακόψωσι τὴν ἐργασίαν των ταύτην. Τὸ μέγιστον κατόρθωμα συνίσταται εἰς τὸ νὰ κερδήσωσι μίαν στιγμὴν ἀρχίας· ὅταν τις λοιπὸν γελᾷ, δὲν δύναται καὶ νὰ ἐργάζεται, εὐχαριστεῖται οὕτω δὲ πολὺ περισσότερον, παρὰ ἂν ἐδιόρθωνε μίαν νέαν γραφίδα ἢ ἐπτυσε τὸν χάρτην. Γελῶσι λοιπὸν δι' ὅλα καὶ δι' οὐδὲν — διὰ τὸ μᾶλλον ἀνούσιον ἀνέκδοτον, διὰ τὴν παλαιότητα ἀστείότητα, διὰ τὸν ὑπουργόν, διὰ τὸν τμηματάρχην, διὰ τοὺς συμβούλους, καὶ διὰ τοὺς ὑπηρετάς ἀκόμη — πρὸ πάντων ὅμως διὰ τοὺς ἀνωτέρους ὑπαλλήλους, φυσικῶς ὅταν δὲν εἶνε παρόντες, ἰδιαζόντως ὅμως γελῶσιν ἐπὶ μακρόν καὶ καγχάζοντες διὰ τινὰ οικιακὴν ἐνόχλησιν ἢ ἄλλην τινὰ δυσἀρέσκειαν τοῦ τμηματάρχου. Μόνον περὶ ἐνὸς πράγματος δὲν γελῶσιν ἐν τοῖς γραφεῖσι, καὶ τοῦτο εἶνε ὁ προβιβασμὸς ἐνὸς συναδέλφου.

Ταῦτα κατὰ τὸν περιφανῆ Κοκελίνον. Αἱ ἡμέτεραι δὲ ἀναγνώστρια δύναται ἐπὶ τῇ βάσει τῶν σημειώσεων τούτων νὰ κάμωσιν ἰδιαιτέρας παρατηρήσεις εἰς τὸν κύκλον τῶν γνωρίμων των καὶ ν' ἀνακαλύψωσιν, εἰ δυνατόν, καὶ ἄλλας κατηγορίας τοῦ γέλωτος, αἵτινες διέφυγον τὴν προσοχὴν τοῦ ἐξόχου ὑποκριτοῦ τοῦ ἐν Παρίσις Γαλλικοῦ θεάτρου.

ΓΕΛΑΣΙΝΟΣ.

Η ΕΠΑΙΤΙΣ.

(συνέχεια).

V.

Καὶ ὅμως οὐδὲ αὕτῃ ἡ φορὰ ἦτον ἡ τελευταία τῆς εἰς τὴν εἰκόνα προσελούσεώς του. Ὁ Φρέβεν καὶ ὁ γέρον συγχρότατα συνηντῶντο πρὸ αὐτῆς καὶ ὁ Δὸν Πέτρος ἤσθανετο βαθμυδὸν πλείονα πρὸς τὸν νέον κλίσιν, καὶ τοῦτο ἕνεκα τῶν σεμνῶν καὶ ἀκριβῶν ἰδεῶν του, τῆς ἐρασμίας εἰλικρινείας του καὶ ἐν γένει τῶν τρόπων του, δεικνυόντων ὑγιεστάτην ἀνατροφὴν, ἐξαιρετοὺς γνώσεις καὶ σπανίαν διὰ τὴν ἡλικίαν του στόχασιν. Ὁ γέρον ἦτο μὲν ξένος ἐν τῇ πόλει ἐκεῖνῃ καὶ ἔφερε βαρέως τὴν ἐρημίαν του, ἀλλὰ δὲν

ἦτο πάλιν καὶ τόσον ἀναίσθητος πρὸς τὸν κόσμον, ὥστε ν' ἀποφύγῃ διὰ παντὸς πᾶσαν πρὸς πάντα συναναστροφὴν. Ἐκ τούτου συνέβη, ὥστε νὰ προσοικειωθῇ ἀνεπαίσθητως πρὸς τὸν νέον ἐκεῖνον, ὅστις ἄλλως προσεῖλκυεν ἀσυνήθως αὐτὸν καὶ ἕνεκα τούτου πρὸ πάντων, ὅτι εἶχε κοινὸν μετ' αὐτοῦ τιμαλφέστατον αἶσθημα, τὴν ἀγάπην δηλ. πρὸς τὴν εἰκόνα ἐκεῖνῃν.

Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται πῶς συνώδευεν εἰς τοὺς περιπάτους πάντοτε περίχαρις τὸν Φρέβεν καὶ διατὶ τόσον συχνὰ τὸν προσεκάλει διὰ νὰ τὸν κάμνῃ τὸ ἐσπέρας συντροφιά. Ὅτε δὲ ἐσπέραν τινὰ τὸ ἐστιατόριον τοῦ Ξενοδοχείου ἦτο πλη-